

mény apparátus, a művelődési házaké, de fehér holló számba megy az olyan, ahol ez a feladatkör, a hagyományápolás honismereti előadót kapna.

Végül egy gyakorlati javaslat. Amikor mint könyvtáros a Budapest gyűjteményen dolgoztam, és a Budapest története bibliográfiát készítettük, minden jelentős, országos újságot kézbe vettünk, s a budapesti vonatkozású közleményeket rögzítettük a cédulákon. Tudok arról, hogy a megyei könyvtárak, sőt néhány járási könyvtár is csinálja a maga helytörténeti bibliográfiáját. De ha minden megye minden újságnak, minden folyóiratnak nekilát, az rengeteg pénzt emészt. Nem lehetne olyan központi pénzalapot létesíteni, amely a Szabó Ervin Könyvtár, vagy a Széchényi Könyvtár erre vállalkozó munkatársainak lehetőséget adna, hogy földolgozzák ezeket az országosan kiszemelt, történetész tanácsadók által kijelölt lapokat, és megyék szerint szétosztanák az anyagot? Kíméljék meg a 19 megyét attól, hogy ezt a folyamatot elejétől végig csinálják! Ez a fajta szakirodalmi tájékoztatás igen hasznosan szolgálná a mozgalmat.

Dr. Kormos Sándor:

„A fejlett szocializmus építésében nem nélkülözhetjük a művelődési közösségek összetartó erejét”

Ez a konferencia fontos állomás az egyre erősödő, mennyiségileg gyarapodó, minőségileg gazdagodó, sokszínű Honismereti mozgalomban. A közművelődési párhátározat és a törvény megjelenése, a Hazafias Népfront VI. kongresszusa óta a honismereti tevékenység a párt iránymutatásának megfelelően a Hazafias Népfront gondozásában mind szélesebb köröket átfogó tömegmozgalommá fejlődött, mely a művelődés általános feladatán túl, korszerű és hatékony eszköze a szocialista hazafiaság és internacionalizmus tudati-érzelmi elemei társadalmi méretekben történő gyarapításának, a közéleti demokratizmus, a szocialista nemzeti egység erősítésének és fejlesztésének.

A Honismereti mozgalomnak fontos, mással nem pótolható szerepe van a szocialista hazafiaságra és a proletár internacionalizmusra nevelésben. Ezt hangsúlyozzák a közművelődésre vonatkozó dokumentumok, amikor kimondják, hogy a közművelődési mozgalmakat — köztük a honismeretet — felhasználva juttassuk el az emberekhez népünk és az emberiség múltjának és jelenének haladó szellemi értékeit. A nemzeti hagyományok ápolását a közművelődésben erőteljesebben össze kell kapcsolnunk a történeti szempontokkal, s ebben szintén fontos feladata van a Honismereti mozgalomnak.

A Honismereti mozgalom az elmúlt években szervesen épült közművelődésünk egészébe. Ennek keretében nagy és egyre növekvő szerepet vállal a közösségi nevelésben. A fejlett szocialista társadalom építésében nem nélkülözhetjük a kisebb művelődési közösségek összetartó erejét. Az egyes ember termelői és társadalmi aktivitása adott közösségben valósul meg, ott nyeri el munkájának társadalmi elismerését, mint ahogy Marx írta: „Csak a többiekkel való közösségben kapja meg az egyén az eszközöket ahhoz, hogy képességeit minden irányban fejlessze.” Mindezért nélkülözhetetlen közösségformáló tényezők a család, az iskola, a munkahely mellett, azzal együtt a művelődési közösségek — s köztük a honismereti csoportok, körök.

A honismereti munka egészét — az elmúlt időszakban — a múlt, a jelen és a jövő láttatásainak dialektikus egysége jellemezte. Úgy vélem, hogy továbbra is jelentős feladat népünk múltjának, a különböző osztályok, rétegek harcának feltárása, megismerése, marxista értékelése, különösen pedig a felszabadulás utáni időszak építőmunkájának, a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség munkája, tárgyi és szellemi emlékeanyagainak gyarapítása, összegyűjtése. E munka keretében mindig megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk a hazánkban élő nemzetiségek kulturális értékeinek felkutatására, összegyűjtésére, megőrzésére és közkinccsá tételére. Nem szükséges részleteznem a Honismereti mozgalom nemzetiségi vonatkozásainak politikai jelentőségét.

Nagyon fontos a honismereti tevékenység mozgalmi jellegének a megőrzése és erősítése. Ennek a tevékenységnek a mozgalomban van az ereje, s ezt nem nélkülözhetik a közművelődési intézmények sem. Ezek az intézmények — könyvtárak, levél-

tárak, múzeumok, művelődési otthonok — bázisai, forrásai, szervezői, szinterei a helytörténeti és honismereti munkának, a feltáró és az ismeretterjesztő tevékenységnek. Pl. a művelődési otthonokhoz kapcsolva működik a szakkörök mintegy egyharmada. Ugyanakkor azt is világosan kell látni, hogy a Honismereti mozgalom hozzásegíti ezeket az intézményeket ahhoz, hogy mélyebb és tartalmasabb kapcsolatot alakítsanak ki közönségükkel.

A honismereti munka egyik fontos sajátossága, hogy mozgalmi jellegéből adódóan, gyorsan és rugalmasan képes alkalmazkodni a változó követelményekhez. Már az elmúlt években is tapasztalhattuk, hogy az új követelmények és feladatok révén rétegekhez jut el, újabb csoportokat kapcsol be a közművelődésbe. A tudomány-segítés mellett a munkásművelést is szolgálja a nyelvi, a néprajzi-munkásmozgalmi gyűjtés, az üzemtörténetírás, a technika- és szaktörténet, a munkamozgalmak, a munkásegység-tesek történetének kutatása.

A Honismereti mozgalom irányításában igen lényeges kérdés a munkamegosztás és az együttműködés. Szeretném ezt a gondolatot kiegészíteni azzal, hogy ésszerű munkamegosztás csak ott lehetséges, ahol az intézmények, a szervezetek harmonikusan dolgoznak együtt. Ebből következők, hogy fontos feladat az együttműködés erősítése is.

A huszadik évfordulóját ünneplő mozgalom még igen nagy lehetőségek előtt áll. Mi, a közművelődés állami területén dolgozók ezután is kérjük, várjuk, igényeljük a szoros együttműködést a mozgalommal és a magunk részéről minden támogatást megadunk.

Dr. Pölöskei Ferenc:

A Honismereti mozgalom időszerű kérdései

Az előttünk álló problémákról szeretnék beszélni. Közülük elsősorban azokról, amelyek a Történelmi Társulat munkájával függnek össze, és amelyekre az írásos beszámoló is utalt, főként a hely- és üzemtörténet kapcsán. Ezek a területeken valóban egy pallón járunk, még akkor is, hogy ha a kelleténél kevesebb szót is váltunk közös feladatainkról. Mielőtt azonban erre rátérnék, kifejezem felfogásomat a Hazafias Népfront egíszje alatt élő Honismereti mozgalom, valamint a Történelmi Társulat hagyományfeltáró tevékenysége közötti viszonyról, még akkor is, ha ezzel esetleg vitát fakasztok. Miben egyezik és miben különbözik az immár húszesztendős múltra visszatekintő Honismereti mozgalom, a Történelmi Társulat, de azt hiszem, általában a tudományos szakági egyesületek, néprajzi, irodalmi, anyanyelvi társaság tevékenységi körétől? Azt hiszem, a Honismereti mozgalom már jellegénél fogva is több politikumot tartalmaz, benne határozottabb körvonalakat kap életünk hármasszoros vonatkozása: a múlt, a jelen és a jövő. Ebből következik, hogy a Honismereti mozgalom munkájában jelentős helyet kap korunk valóságának sokoldalú feltárása, politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális céljaink konkrét valóráváltása. Vagyis eredendően nagyobb, jelentékenyebb politikai szerep vár rá, mint az említett társulatokra. A honismeret, mivel életünk teljességének bemutatására hivatott, valamennyi szakági egyesületnél jobban magába rejti a szükséges integrációs feladatot, nemcsak a jelenre, hanem a múltra vonatkozóan is és ezen a ponton már el is érkeztem az azonosságokhoz, történelmi múltunk problematikájához, a történeti szemlélet fontosságához, amelyet az írásos beszámoló olyannyira kiemel. Nemcsak egyszerűen arról van szó, hogy jelenünk érthetetlen múltunk ismerete nélkül, sokkal inkább arról, hogy a népek életének, a forradalmak és ellenforradalmak tüze közepette is vannak továbbható és meghatározó elemek is a természeti adottságokban, a gazdaságokban, szemléletben, szellemben, vagy a hagyományok továbbélésében, az egymást váltó generációkban. És ha még mindehhez azt a körülményt is figyelembe vesszük, hogy a forradalmak, még a világtörténelem legnagyobb jelentőségű forradalma, a szocialista forradalom is új ellentmondásokat is fakaszt, akkor kétségtelen, hogy megnövekszik a hagyományok, mindenekelőtt múltunk haladó hagyományainak a szerepe, a hagyományápolás. Ezen a téren nagyon sok hozzájáruló volt és a Honismeretben is rendszeresen jelennek meg az ezzel kapcsolatos eredmények, beszámoló jelentések. Nagyon nagy eredményeket értünk el, de még nagyon sok a lehetőség. Egy példát szeretnék ezzel kapcsolatban csak elmondani.